

Natuurtoets aanleg fietspad in Houtrak in 2008

Inleiding

Het Ecologisch Adviesbureau B. Kruijsen te Santpoort-Noord is door het Recreatieschap Spaarnwoude verzocht een natuurtoets uit te voeren in verband met de voorgenomen aanleg van een nieuwe fietsverbinding. Het nieuwe fietspad is gesitueerd in deelgebied Houtrak ter hoogte van Halfweg in Noord-Holland (Kaart 1). Het fietspad wordt aangelegd als een landschappelijk goed zichtbare noord-zuidverbinding, en dient o.a. als ontsluitingsweg voor een nog aan te leggen restaurant aan de oever van de Grote Vijver welke centraal in Houtrak is gelegen. Deze natuurtoets omvat een natuurinventarisatie welke is gekoppeld aan een toetsing aan de huidige Flora en Faunawet.

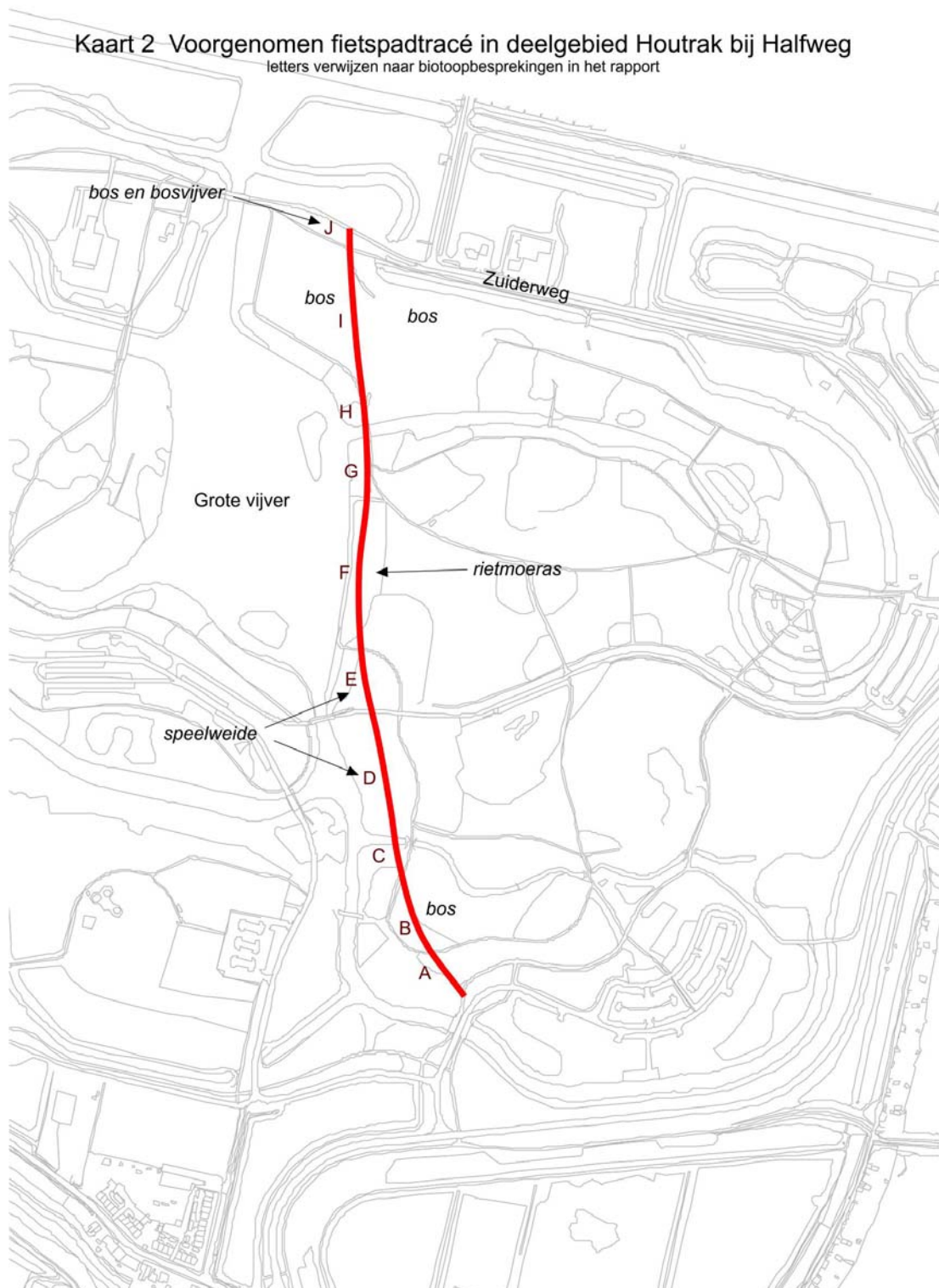

Kaart 1 Ligging onderzoeksgebied (rode cirkel) en tracé fietspad (geel) in de regio

Ligging en algemene beschrijving

Het fietspad wordt aangelegd in een parkachtig landschap dat in de zomerperiode intensief door dagjesmensen wordt gebruikt om er te vissen of er te picknicken. Het landschap bestaat uit bospercelen afgewisseld door speelweides en watergangen. Centraal in het gebied ligt de Grote Vijver met aan de randen oeverbeschoeiing, rietkragen of wilgenstruweel.

Het fietspad is zoveel mogelijk op of langs bestaande wandelpaden gepland. Een geheel nieuw tracé is gepland als doorsnijding van speelweides, een enkel bosperceel en een rietmoeras ter hoogte van de Grote Vijver. Op kaart 2 wordt de ligging van het tracé aangegeven.

Onderzoeksmethode

Het onderzoek bestaat uit twee fases. Deel 1 heeft het karakter van een quick-scan, welke kort na de opdrachtverlening op 14 mei 2008 is uitgevoerd. Deel 2 wordt uitgevoerd eind augustus 2008 en betreft een onderzoek naar het mogelijk voorkomen van de Europees beschermde Noordse woelmuis in het rietmoeras halverwege het nieuw geplande tracé. Dit rapport beschrijft de resultaten van deel 1 van het onderzoek.

Op de avond van 14 mei waren de weersomstandigheden bijzonder geschikt voor het inventariseren van natuuraspecten zoals flora, broedvogels, amfibieën en insecten. De temperatuur was rond de 18 graden Celsius, het was droog en zonnig en er was een matige NO-wind. Het gehele fietspadtracé is die avond 19.45 tot 22.05 enkele malen afgelopen. Per deeltracé (zie de letters in kaart 2) zijn voorkomende planten, insecten, (zingende) vogels en roepende amfibieën genoteerd. Bij de amfibieën is extra gelet op het mogelijk voorkomen van de Europees beschermde Rugstreeppad. Naast dit veldwerk is gebruik gemaakt van een eerdere inventarisatie van de broedvogels in het kader van een onderzoek naar de effecten van begrazing in deelgebied Houtrak (Kruijsen, 2006).

Resultaten

Hieronder volgt een beschrijving van de deeltracé's (zie de letters op kaart 2). Alle waargenomen plantensoorten komen algemeen in ons land voor. Ze zijn gebonden aan een vochtige, voedselrijke bodem en hebben géén beschermde status. Niet direct langs het tracé maar op een tientallen meters afstand zijn op een paar plaatsen nachtegaal, koekoek en fitis gehoord. Bijzondere insecten zijn niet waargenomen danwel te verwachten. Te verwachten algemene dagvlinders zijn Klein koolwitje, Klein geaderd witje en trekvlinders als de Atalanta. Tot de te verwachten libellen behoren de algemene Gewone oeverlibel, het Lantaarntje en de Bruinrode heidelibel. Te verwachten zoogdieren in het onderzoeksgebied zijn algemene soorten als Veldmuis, Gewone bosmuis, Bosspitsmuis, Mol, Egel, Konijn en Haas.

Beschrijving deeltracé's

A – ruigte met verspreid staande Essen en Gewone esdoorns. Dominantie Fluitenkruid en Grote brandnetel, voorts Kleefkruid, Glanshaver, Ruw beemdgras en Gewone berenklauw. Geen broedvogels in de ruigte waargenomen of te verwachten.

B – hoogopgaand Essenbos met Spaanse aak en Gewone esdoorn. Fluitenkruid in de zoom. Structuurrijk bos met zanglijster, merel. Algemene park- en bossoorten als zwartkop, tijftjaf, kool- en

pimpelmees, roodborst, vink, grote bonte specht, boomkruiper en winterkoning zijn hier te verwachten.

C – hooiland met hoog gras, dominantie Glanshaver en Ruw beemdgras; voorts Harig wilgenroosje, Gewone berenklaauw. Akkerdistel, Kropaar en Kruipe boterbloem. In de aangrenzende sloot (met bruggetje) rietkragen en Harig wilgenroosje. De waterkwaliteit is gezien de sterke algenbloei slecht van kwaliteit.

In het hooiland zijn geen broedvogels waargenomen of te verwachten. In de rietkragen van de sloot broedden in 2006 Bosrietzanger en Kleine karekiet (Kruijsen, 2006).

D en E – speelweides, laag grasland met dominantie Engels raaigras en frequent voorkomende soorten als Gewone paardebloem, Madeliefje, Straatgras. Voorts ook soorten als Witte klaver, Ruige zegge, Smalle weegbree, Hondsdraf, Gewone vogelmuur, Fluitenkruid, Gewoon nagelkruid en Slipbladige ooievaarsbek. Op de speelweide is een soort als de Witte kwikstaart foeragerend aan te treffen. Verder geen broedvogels te verwachten mede gezien het intensieve gebruik.

Tussen de speelweides en het volgende deeltracé ligt een brede sloot met oeverbeschoeiing (de speelweide loopt door tot aan de beschoeiing). Hier en daar Riet; de waterkwaliteit laat ook hier te wensen over.

F – een houten brug over de ten zuiden van het rietveld gelegen watergang met vooral oeverbeschoeiing en lokaal wat Riet. De waterkwaliteit laat te wensen over. Broedvogels zijn afgezien van een enkele meerkoet hier niet te verwachten.

Nat rietveld met dominantie van Riet met lokaal algemeen Harig wilgenroosje en voorts Grote brandnetel en Fluitenkruid (aan de rand van het rietveld), Reuzenberenklauw en Uitstaande melde. Broedvogels Kleine karekiet (3 zingende exemplaren) en mogelijk komen hier ook de Rietzanger en de Rietgors voor. Nogal wat zwerfvuil langs de randen.

G en H – kleine speelweides met een soortenarme en éénvormige structuur. Dominantie Engels raaigras. Voorts Geknikte vossenstaart, Valse voszegge, Madeliefje, Kruipende boterbloem, Gewone paardebloem en Witte klaver. Géén broedvogels zijn hier aanwezig danwel te verwachten. In de smalle rietkraag langs de Grote vijver (ter hoogte van “G” zijn later die avond gehoord: Bastaardkikker, Meerkikker en Bruine kikker. Dit is de enige locatie van het gehele tracé waar die avond amfibieën zijn gehoord. De Rugstreeppad is nergens langs het tracé roepend waargenomen. Gezien het ontbreken van zandige pioniermilieus ook niet echt te verwachten.

Een forse houten brug tussen beide kleine speelweides met oeverbeschoeiingen langs het water en wat Riet. De waterkwaliteit laat te wensen over. Broedvogels zijn afgezien van een enkele meerkoet hier niet te verwachten.

I – een wat uitgebreider bosperceel bestaande uit hoogopgaande populieren met Essen, Gewone esdoorns en relatief weinig ondergroei. Langs het ruiterspad (toekomstig deeltracé van fietspad) groeien Fluitenkruid, Eénstijlige meidoorn, Gewone vlier, Hondsdraf, Kleefkruid, Gewone paardebloem, Look-zonder-look, Scherpe boterbloem, Akkerkool en Grote brandnetel. In het bos broedvogels als zanglijster, roodborst, grote bonte specht, merel, boomkruiper, roodborst en winterkoning. Te verwachten soorten zie verder onder deeltracé B.

J – een open bosgedeelte met veel jonge Essen (ca 6 meter hoog), Schietwilgen en Gewone esdoorns met centraal een bospoel. Langs de randen van de openstukken veel Grote brandnetel, Fluitenkruid, Glanshaver, Koninginnekruid, Reuzenberenklauw en Ruw beemdgras. In de poel geen waterplantenvegetatie, een nest met Meerkoeten. Waargenomen broedvogels zijn Winterkoning, Vink en Tuinfluiter en verder zijn de genoemde soorten onder deeltracé B te verwachten. Hoewel niet gehoord zijn hier wel amfibieën als Bruine kikker, Kleine watersalamander en Gewone pad te verwachten. De waterkwaliteit laat te wensen over.

Ingrepen en effecten

A – de bosrand aan de noordzijde van de ruigte wordt gesnoeid. Dit betekent een terugdringen van kruiden genoemd onder “B”. Effecten op de broedvogels zijn niet te verwachten. Mogelijk dat het leefgebied van enkele algemene dagvlinders en libellen gebonden aan bosranden enigszins wordt benadeeld. Beschermde planten- en insectensoorten komen hier niet voor. Dus de ingreep heeft geen noemenswaardig effect.

B – het doorzicht in een deel van het bosperceel wordt bevoordeeld door het wegmaaien van de ondergroei. Het enige effect is een lokaal wat mindere gunstige (lees éénvormige) bosstructuur voor broedvogels. Dit effect is door de geringe omvang van de ingreep beperkt.

C , D en E – een deel van het hooiland en de speelweides verdwijnt door de aanleg van het fietspad. De impact op de vegetaties is gering gezien het algemene karakter van de voorkomende plantensoorten en het ontbreken van broedvogels.

F – een deel van het rietland verdwijnt en wordt versnipperd. Dit heeft een ongunstig effect op het leefgebied van de aldaar broedende rietvogels. Géén van de voorkomende planten en broedvogels heeft een strikt beschermde status, wel hebben de broedvogels een algemeen beschermde status conform de Flora en Faunawet. Het is aan te bevelen aan de oostzijde ter compensatie de rietkraag met de grootte van het verliesoppervlak uit te breiden en ecologisch te beheren.

G en H – hier geldt hetzelfde als het gestelde onder “C,D en E”.

I en J – de aanleg van het fietspad op het huidige ruiterspad-tracé levert geen echt verlies aan bosmilieu. Dat geldt wel het kappen van bomen en het egaliseren van de heuvel in het noordelijke deeltracé. Dit betekent verlies aan bosbiotoop. De heraanplant van inheemse struiken en bomen ná aanleg van het fietspad kan als compensatie dienen. Ook hier geldt de algemeen beschermde status van broedvogels. Het behoud van de bospoel is aan te bevelen.

De ingrepen ter hoogte van de bruggen over de verschillende watergangen langs het tracé zullen weinig of geen effect sorteren gezien de beperkte kwaliteit van de aanwezige biotopen.

Toetsing ruimtelijke ingrepen aan de natuurwetgeving

Beschermde habitats zoals aangegeven in de Habitatrichtlijn komen in het onderzoeksgebied niet voor. Het gebied valt ook niet onder de indeling in Vogelrichtlijngebieden in ons land. Van betekenis kan zijn indien blijkt dat de Europees beschermde Noordse woelmuis in het rietland voorkomt. Dat moet eerst blijken uit het onderzoek dat later dit jaar wordt uitgevoerd. In het gebied komen algemeen beschermde inheemse vogels, zoogdieren en amfibieën voor.

Bij dit project is sprake van ruimtelijke ingrepen welke mogelijk planten en dieren kunnen benadelen. In de Flora- en faunawet zijn verbodsbepalingen opgenomen met als doel de aantasting van de aanwezige populaties inheemse planten en dieren te vermijden. Deze verbodsbepalingen zijn niet voor alle planten- en diersoorten in ons land van toepassing. Er zijn verschillende categorieën. Elke categorie kent een lijst van relevante soorten. Dit is weergegeven in verschillende Bijlagen in het Besluit en de Regeling aanwijzing dier- en plantensoorten Flora en Faunawet (zie o.a. www.wetten.overheid.nl, zie onder "Flora- en faunawet"). Later is er nog een Regeling van kracht geworden die een ruimere Vrijstelling betekent.

Bij het aanvragen van een Ontheffing bij het Ministerie van LNV in het kader van de verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet zijn er drie mogelijkheden. In een onderzoeksgebied kunnen de volgende categorieën van soorten aanwezig zijn:

- A. Niet beschermde soorten. Hiervoor geldt Vrijstelling voor de aanvraag van een Ontheffing.
- B. Soorten die een algemene bescherming genieten. Dit zijn in de regel de algemeen in ons land voorkomende, inheemse soorten zoogdieren, vogels en amfibieën. Bij dit project zijn algemeen beschermde soorten behorende tot de zoogdieren, amfibieën en vogels van toepassing. Een Ontheffingsaanvraag is soms nodig en is afhankelijk van het type ingreep. Bij dit project in Houtrak geldt "de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting". In zo'n geval is een door de minister van LNV goedgekeurde "**gedragscode**" noodzakelijk.
- C. Strikt beschermde soorten aanwezig. Dit zijn Europees beschermde soorten volgens de Habitatrichtlijn welke staan vermeld in Bijlage IV van de richtlijn. Een Ontheffingsaanvraag met uitgebreide toets is voor deze soorten noodzakelijk. Dit is voorsnog voor dit project niet van toepassing

Voor meer info zie de site van het Ministerie van LNV: www.minlnv.nl.

In het onderzoeksgebied is dus voorlopig alleen categorie B van toepassing. Voor de algemeen beschermde amfibieën, zoogdieren en vogels is een ontheffingsaanvraag in het kader van de Flora- en faunawet niet nodig, wél het toepassen van een gedragscode. De gedragscode dient te worden opgenomen in de Wijzigingsprocedure conform de Wet Ruimtelijke Ordening. Voor de gedragscode zie de paragraaf "Aanbevelingen".

Tot slot dienen de werkzaamheden rond de aanleg van het fietspad zodanig te worden uitgevoerd, dat er sprake is van zorgvuldig handelen (zie onder gedragscode bij "Aanbevelingen").

Conclusies

De effecten van de aanleg van het fietspad betekent een beperkte negatieve invloed op enkele aanwezige natuurwaarden met name de fauna. Er is sprake van de aanwezigheid van een aantal algemeen beschermde diergroepen in het gebied: inheemse zoogdieren, amfibieën en vogelsoorten. Getoetst aan het vigerend natuurbeleid betekent dit, dat de ruimtelijke ingreep dient te geschieden volgens een gedragscode.

Aanbevelingen

Teneinde zoveel mogelijk rekening te houden met de natuur van het onderzochte terrein geldt hier als **gedragscode**, dat de ingreep dient zoveel mogelijk plaats te vinden gedurende het winterhalfjaar (oktober tot en met februari) dus buiten de voor veel dieren actieve lente- en zomerperiode.

Literatuur

Kruijsen, B.W.J.M., 2006. De effecten van begrazing met koeien op de flora en broedvogelbevolking in het recreatiegebied Spaarnwoude deelgebied Houtrak bij Halfweg (NH).
Rapport Ecologisch Adviesbureau B.Kruijsen, Santpoort-Noord.

Colofon

Opdrachtgever	Recreatieschap Spaarnwoude Contactpersoon B. Oosterga
Opdrachtnemer	Ecologisch Adviesbureau B.Kruijsen Eyndenhoefflaan 7 2071 AM Santpoort-Noord www.natuuradvies.nl natuuradvies@xs4all.nl
Onderzoek, fotografie, rapportage	B.W.J.M. Kruijsen
Publicatie	5 juni 2008
